

A. D.

Pół wieku Polskiego Towarzystwa Chemicznego

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 15/1, 219-220

1970

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W trakcie tych rozważań nasunęły się i inne problemy, jak wpływ sytuacji materialnej na podjęcie czy kontynuowanie najpierw studiów, a później pracy naukowej, oraz wpływ sytuacji politycznej kraju na tę działalność. Zwłaszcza to ostatnie zagadnienie ważne jest w odniesieniu do polskich uczonych, zważywszy, że kraj do 1918 r. nie miał własnej państwowości i sytuacja polskiej nauki była bardzo ciężka. W referacie prelegentka przytaczała wielokrotnie fragmenty biografii i autobiografii, ilustrujące poruszone zagadnienia.

Na zakończenie autorka stwierdziła, że dalsze pogłębienie tematu wymaga poszukiwań wypowiedzi autobiograficznych rozrzuconych w pracach naukowych poszczególnych uczonych, przejrzenia korespondencji i innych materiałów osobistych, a także ewentualnie przeprowadzenia bezpośrednich wywiadów z jeszcze żyjącymi uczonymi. Dopiero takie badania pozwolą na dokonanie głębszych ustaleń na temat czynników stymulujących postęp nauki w świetle autobiograficznych wypowiedzi samych uczonych. Mogą one też waleń przyczynić się do badań nad genealogią społeczną uczonych polskich doby porozbiorowej.

W ożywionej dyskusji wzięli kolejno udział: doc. T. Kowalik, doc. Z. Kowalewski, dr J. Skarbek, dr S. Bronowski, mgr J. Wójcik, mgr A. Biernacki, mgr M. Władyka, prof. M. Serejski. Wszyscy dyskutanci podkreślali duże trudności natury merytorycznej i metodologicznej w tego rodzaju badaniach, postulowali konieczność poszerzenia bazy źródłowej, zwracali uwagę na wypowiedzi autobiograficzne zawarte w pracach różnych uczonych, cytując ich nazwiska głównie z zakresu własnych specjalności.

Dyskusję podsumował prof. M. Serejski, podkreślając konieczność oraz dużą wartość tego typu badań. Uważał, że temat ograniczyć należy do wypowiedzi samych uczonych, wykorzystując poza autobiografiami *sensu stricto* elementy autobiograficzne zawarte w korespondencji i w pracach naukowych. Biografie i inne opracowania stanowiłyby więc tylko materiał pomocniczy. Przewodniczący podkreślił specyfikę historii nauki polskiej do 1918 r., w związku z czym zwrócił uwagę na interesującą sprawę porównań autobiografii uczonych polskich i obcych.

Hanna Dylągowa

K R O N I K A   K R A J O W A

PÓŁ WIEKU POLSKIEGO TOWARZYSTWA CHEMICZNEGO

W dniach 3—6 września 1969 r. odbył się w Krakowie Zjazd Chemików Polskich. Był to zjazd jubileuszowy, gdyż Polskie Towarzystwo Chemiczne obchodziło pięćdziesięciolecie istnienia. A to właśnie towarzystwo od 1919 r. ogniskuje zbiorowe życie chemii polskiej, gdyż zespala dziś ok. 2000 członków, zwołuje zjazdy i utrzymuje kontakty z organizacjami chemicznymi całego świata. Zjazd ostatni był kolejno siódmy. Poprzednie odbywały się w latach: 1923 (Warszawa), 1929 (Poznań), 1933 (Lwów), 1938 (Wilno), 1948 (Wrocław) i 1959 (ponownie Warszawa).

Gdy w 1919 r. powstało PTCh, grupa organizatorów nawiązała do istniejącego jeszcze przed rozbiorem Fizyczno-Chemicznego Warszawskiego Towarzystwa, które w 1769 r. wydało swą pierwszą publikację. Tak więc pięćdziesięciolecie PTCh było jednocześnie dwusetleciem wysiłków organizacyjnych naszych przadków.

Dzisiaj Polskie Towarzystwo Chemiczne posiada jako siedzibę zabytkowy dom w Warszawie przy ul. Freta 16, gdzie urodziła się Maria Skłodowska. Utworzono tam muzeum biograficzne Marii Skłodowskiej-Curie i organizowane są dorywczo

wystawy, jak np. ostatnio wystawa poświęcona działalności prof. Wojciecha Świętosławskiego, który był jednym z założycieli i prezesem Towarzystwa oraz wieloletnim redaktorem „Roczników Chemii”, wydawanych przez PTCh.

Towarzystwo liczy dziś w swym gronie 25 członków honorowych, a 54 zmarłych należy chlubnie do historii chemii.

Zarząd Główny PTCh mieści się w Warszawie. Pracuje ponadto 13 oddziałów: w Białymstoku, Gdańsku, Gliwicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Oświęcimiu, Poznaniu, Szczecinie, Toruniu i Wrocławiu. Przed drugą zaś wojną światową istniało poza centralą warszawską jedynie 5 oddziałów: w Krakowie, Lwowie, Łodzi, Poznaniu i Wilnie. Niektóre prace Towarzystwa grupują się w sekcjach: pedagogicznej, chemików garbarskich i elektrochemicznej; działalność istniejących przed 1939 r. sekcji: przemysłowej i analitycznej nie została wznowiona.

Głównym organem Towarzystwa były w latach 1921—1953 „Roczniki Chemii”, czasopismo skupiające oryginalne prace naukowe chemików polskich. „Roczniki” zamieszczały też bieżące sprawozdania z działalności PTCh, walnych zgromadzeń, zjazdów itp. W 1953 r. „Roczniki Chemii” zostały formalnie przejęte przez Polską Akademię Nauk i związek ich z PTCh zaznaczony jest dziś jedynie w łacińskim podtytule czasopisma.

Obecnie organem PTCh są „Wiadomości Chemiczne”, które drukują prace referatowe oraz przegląd aktualnych zagadnień z życia naukowego i organizacyjnego chemii polskiej i zagranicznej. „Wiadomości” podają też stale sprawozdania z działalności Towarzystwa.

Polskie Towarzystwo Chemiczne z dumą spogląda na minione 50 lat istnienia. Zarys kierunków prac i osiągniętych wyników zawarty jest w wydawnictwie jubileuszowym *Pięćdziesiąt lat Polskiego Towarzystwa Chemicznego* (Kraków 1969), które — obok artykułu jubileuszowego uzupełnionego danymi personalnymi z życia Towarzystwa — zawiera dwa wykłady zjazdowe: prof. W. Hubickiego *Alchimia Cracoviae A. D. 1569* i mgra Z. Gondka *Rozwój i perspektywy polskiego przemysłu chemicznego* oraz referat zbiorowy (pod redakcją prof. W. Trzebiatowskiego) *Stan i prognozy rozwojowe nauk chemicznych w Polsce*.

Historia powstania i bliższe szczegóły organizacji Towarzystwa opublikowane były na czterdziestolecie PTCh w zeszycie specjalnym dwumiesięcznika „Chemica Analytica” z 1959 r., wydanym z okazji poprzedniego, VI Zjazdu PTCh. W nrze 2/1962 „Nauki Polskiej” ukazał się informacyjny artykuł A. Dorabiałskiej *Z dziejów Polskiego Towarzystwa Chemicznego*, a skrócona wersja tego artykułu — w obcojęzycznym kwartalniku Polskiej Akademii Nauk (np. w wersji angielskiej: *The Polish Chemical Society* w nrze 2/1962 „The Review of the Polish Academy of Sciences”).

A. D.

X ZJAZD POLSKICH HISTORYKÓW MEDYCyny

W dniach 19—21 czerwca 1969 r. odbył się w Gdańsku trzeci po ostatniej wojnie, a dziesiąty w ogólnej numeracji Zjazd Polskich Historyków Medycyny¹.

Organizatorem Zjazdu był Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny, który ustalił następującą tematykę referatów:

I. Medycyna polska w wiekach XVI i XVII (nauczanie medycyny, leczenie, higiena, epidemie, farmacja, kontakty z innymi krajami, sylwetki wybitnych postaci).

¹ Por. sprawozdania ze zjazdów: VIII (w Warszawie i Krakowie) i IX (w Poznaniu) w nrach 4/1957 (ss. 755—759) i 1/1968 (ss. 228—230) „Kwartalnika”.